Etelä-Suomi
Aluehallintovirasto
Työsuojelun vastuualue

Lausunto
Dnro ESAVI/ESAVI/9677/00.02.00/2016

14.11.2016

LiV@eduskunta.fi

HE 161/2016

Hallituksen esitys liikennekaareksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen lausuntoa hallituksen esityksestä HE 161/2016 vp ja siihen liittyvästä kabotaasin valvonnasta.

Hallituksen esityksessä liikennekaareksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi esitetään kaupallista tavarankuljetuksista tiellä annetun lain (693/2016) 2 §:n 15 kohtaa ja 5 a §:ää vastaavia säännöksiä kirjattavaksi liikennekaaren 12 §:ään. Liikennekaaren 12 §:ssä siis säädettäisiin tavarankuljetuksen tilaajan selvitysvelvollisuudesta.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue valvoo kabotaasiin liittyen tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annettua lakia (1233/2006). Kabotaasin valvontaan liittyy myös ajo- ja lepoaikasäännösten valvonta. Valvonta tehdään kuitenkin tien päällä ja valvontatehtävät kuuluvat siten poliisille. Ulkomaalaislain valvonta ei työsuojeluviranomaisen käsityksen mukaan ole kabotaasin valvontaan liittyvä asia, koska ulkomaisen yrityksen suorittamassa kabotaasissa ei kuljettajilta edellytetä ulkomaalaislaissa tarkoitettuja työ- tai oleskelulupia. Lakia lähetetyistä työntekijöistä sovelletaan kabotaasikuljetuksiin. Kuljetusalalla asian valvonta on kuitenkin vaikeaa, koska mahdollisten laiminlyöntien todentaminen edellyttäisi kuljetusketjuun kohdistuvien valvontatoimenpiteiden suorittamista. Työsuojeluviranomaisella ei ole sellaisia tietoja toistaiseksi käytettävissä, joiden perusteella valvontaa voitaisiin kohdentaa tarkoituksenmukaisesti ja oikeaaikaisesti. Kun lähettävän yrityksen ei tarvitse asettaa edustajaa, kun lähettämisen kesto on lyhyempi kuin kymmenen päivää, ei työsuojeluviranomainen voi kohdentaa valvontaa useinkaan edustajan kautta. Lisäksi on vielä todettava, että valvonnassa olisi selvitettävä, onko ulkomaisen yrityksen suorittama kuljetus tehty rajat ylittävän kuljetuksen alihankintana vai kabotaasina. Alihankintana tehtyyn kuljetukseen ei sovelleta lakia lähetetyistä työntekijöistä.

Tilaajavastuulain valvonta, organisoiminen ja toteutus on määrätty Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen tehtäväksi koko maan alueella. Tilaajavastuulain noudattamista valvotaan pääosin tekemällä tarkastuskäyntejä yrityksiin, jotka ostavat ulkopuolisia kuljetuspalveluita joko vuokratyönä tai alihankintana.

Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä (1233/2006)

Tilaajavastuulaki (1233/2006) velvoittaa vuokratyötä tai alihankintaa käyttävää tilaajaa. Tilaajalla on velvollisuus tilaajavastuulain 5 §:n ja 5 a §:n perusteella varmistaa ennen työvoimanvuokraus- tai alihankintasopimuksen solmimista, että sopimuskumppanina oleva yritys täyttää lakisääteiset velvollisuutensa sopimuskumppanina ja työnantajana.

Tilaajavastuulakia sovelletaan kuljetusalalla, kuten muillakin toimialoilla, Suomessa tehtävään vuokratyöhön sekä alihankintasopimuksiin, joissa tilaajan työkohteessa Suomessa työskentelee sopimuspuolen työntekijä suorittaen tilaajan tavanomaiseen toimintaan liittyviä työtehtäviä. Kuljetusten alihankintaan sovelletaan tilaajavastuulakia esimerkiksi kun kuljetusyritykset ostavat kuljetuspalveluita tai muiden toimialojen toimijat ostavat kuljetuspalveluita tavanomaiseen toimintaansa liittyviin kuljetuksiin. Tilaajavastuulain soveltaminen ei edellytetä, että kuljetukset olisivat osa muuta alihankintasopimusta. Tilaajavastuulain soveltamisen raja-arvot (10 päivää/vuokratyö ja 9000€/alihankintasopimus) ovat sopimuskohtaisia, eivät tilauskohtaisia.

Kabotaasiliikenne ja laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä (1233/2006)

Tilaajavastuulaissa (1233/2006) ei säädetä tilaajan velvollisuuksista koskien kabotaasiliikenteenä ajettua kuljetusta. Tällä hetkellä kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä annetussa laissa (693/2006) velvoitetaan kuljetuksen tilaajaa selvittämään muun muassa lupa kabotaasiliikenteeseen. Tavaraliikennelain 5 a §:n noudattamisen valvonta ei kuuluu työsuojeluviranomaisen toimivaltaan vaan lakia valvovat poliisi ja Tulli.

Kun arvioidaan kabotaasiliikennettä suhteessa tilaajavastuulakiin, on valvonnalla lähes mahdotonta puuttua mahdollisiin laiminlyönteihin. Tilaajavastuulain 9000 euron raja-arvoon lasketaan mukaan vain Suomessa tehdyn työn osuus. Kabotaasiliikenteessä tilaajan ja sopijapuolen välisen sopimuksen arvo harvoin ylittää mainittua raja-arvoa, koska kuljetuksessa saattaa samanaikaisesti olla useamman tilaajan tuotteita, jotka puretaan useassa eri paikassa. Tilaajalle ei muodostuisi näissä tapauksissa lain tarkoittamaa selvitysvelvollisuutta, koska yksittäisen tilaajan tekemän sopimuksen arvo käsittäisi vain sen hinnan, joka kohdistuu tilaajan omien tuotteiden kuljetuksiin. Sopimusarvo ylittää lain raja-arvon lähinnä tilanteissa, joissa yksittäinen kabotaasikuljetus ajetaan osana pidempiaikaista sopimusta osapuolten välillä. Työsuojeluviranomaisen on myös vaikea löytää yrityksiä, jotka ajavat kabotaasiliikennettä. Valvonnan tehostamiseksi tarvittaisiin muutoksia lainsäädäntöön sekä viranomaisyhteistyön kehittämistä yli rajojen.

Liikennekaaren 12 §:n mukaisen tavarankuljetuksen tilaajan selvitysvelvollisuuden soveltamisen tulisi olla mahdollisimman yhtenäinen tilaajavastuulaissa (1233/2006) säädetyn kanssa. Nykyisessä tavaraliikennelain 5 a §:ssä on useita ristiriitaisuuksia suhteessa tilaajavastuulakiin (raja-arvot, kelpoisuusajat) ja näiden kahden eri säädöksen sekoittaminen keskenään on kuljetusalan yrittäjien keskuudessa yleistä ja hankaloittaa valvontaa. Työsuojelun vastuualue katsoo, etteivät liikennekaaressa esitetyt säädösmuutokset kuitenkaan vaikuttaisi tilaajavastuulain (1233/2006) valvontaan.

Johtaja Kaarina Myyri-Partanen

Tarkastaja Riikka Mandelin-Hakala